

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/1566

av Hans Linde m.fl. (V)

Kapitalflykt

---

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	1
3	Inledning	2
4	Hotet mot utveckling och fattigdomsbekämpning	3
5	Multinationella företag och skatteparadis	4
6	Automatiska informationsöverföringsavtal.....	5
7	Verklig mottagare (true beneficial ownership)	6
8	Land-för-landredovisning	7
9	Exportkrediter och investeringsstöd.....	7

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en handlingsplan för minskad global kapitalflykt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som medlem i EU och OECD ska verka för globala och automatiska informationsutbytesavtal som även inkluderar utvecklingsländerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen internationellt bör verka för att fler länder upprättar ett offentligt register över verkliga mottagare av vinster från multinationella företag i enlighet med den brittiska modellen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera inom EU för att obligatorisk land-för-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag inom samtliga sektorer i unionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet utbetalas till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller på andra sätt bidrar till kapitalflykt.

3 Inledning

Världen är inte rättvis. Trots att vi aldrig varit rikare i mänsklighetens historia lever många i djupaste fattigdom. Nära en miljard människor är kroniskt undernärda, och 98 procent av dem lever i utvecklingsländer. Drygt 20 000 barn under fem år dör varje dag och var 90:e sekund dör en kvinna i samband med en graviditet. De 85 rikaste individerna har tillgångar av lika stort värde som den fattigare halvan av jordens befolkning, ca 3,5 miljarder människor. Fattigdomen minskar samtidigt i världen, men framstegen är ojämnt fördelade. I många länder ser vi i stället hur de ekonomiska klyftorna växer och hur fattigdomen cementeras. För Vänsterpartiet är det uppenbart att fattigdomsbekämpningen går för sakta framåt. Vi skulle kunna bli generationen som utrotar fattigdomen. Det är en fantastisk möjlighet, men också ett enormt ansvar. Framtida generationers dom kommer att bli hård om vi försitter denna chans.

Ett av de enskilt viktigaste hindren i arbetet mot fattigdom är de enorma globala pengaflödena som varje år går från fattiga till rika länder genom olagliga och oredovisade kapitalflöden, s.k. kapitalflykt. Kapitalflykten slår sönder möjligheten för länder i syd att mobilisera sina egna nationella resurser. Stora delar av det mervärde som skapas genom produktion och investeringar i syd kommer aldrig befolkningen i syd till del. Detta slår särskilt hårt mot länder som saknar en effektiv skatteinhämtningsförmåga samt länder där starka privata aktörer, exempelvis multinationella företag, har särskilt stora möjligheter att påverka och manipulera skattepolitiken och skattemyndigheten.

I denna motion visar vi på vad Sverige kan göra som enskilt land och som internationell aktör för att begränsa kapitalflykten. Kapitalflykt förekommer i flera former och av flera skäl. Så kallade legitima former inkluderar flykt från länder där det anses finnas en överhängande risk för att tillgångar ska konfiskeras eller förstöras eller för att deras värde ska urholkas p.g.a. växelkursändringar eller andra ekonomiska faktorer. Så kallade illegitima former inkluderar pengatvätt, mutor och skatteflykt. Denna motion vänder sig mot illegitima former av kapitalflykt, särskilt från fattiga till

rika länder, och detta är vad som kommer att avses då vi här nedan hänvisar till kapitalflykt.

4 Hotet mot utveckling och fattigdomsbekämpning

Kapitalflykten slår sönder förutsättningarna för utveckling. Enligt IMF uppgick kapitalflykten från utvecklingsvärlden till den industrialiserade världen till strax under 6 000 miljarder dollar mellan åren 2001 och 2010. Under samma period uppgick det internationella biståndet till samma länder till 677 miljarder dollar (i 2010 års värde). För varje krona vi ger i bistånd får vi alltså nästan 10 kronor tillbaka genom olagliga och oredovisade kapitalflöden.

Utän kapitalflykten hade många länder i syd själva haft resurser att minska fattigdom, mödradödlighet och hunger. De hade haft en stadigare och mer tillförlitlig inkomstkälla och inte längre varit lika sårbara för biståndsgivarnas nycker och nedskärningar i biståndsbudgetarna. Målet för utvecklingssamarbete måste vara att länder i syd får kapacitet att själva ta ut skatt för att finansiera samhällsservice och att de får äga sin egen utveckling. Detta mål undergrävs tydligt av kapitalflykten. Det finns en myt om att kapitalflykten skulle bero på korrupta politiska eliter i syd och deras utsmuggling av valuta och andra tillgångar. Tvärtom består kapitalflykten till 60–65 procent av kommersiella transaktioner inom multinationella företag, medan 30–35 procent har sin grund i kriminell verksamhet såsom handel med vapen och droger samt trafficking. Endast 3–5 procent har sin grund i korruption och mutor.

Afrika söder om Sahara drabbas relativt sett mer av kapitalflykten än någon annan del av världen. Mellan åren 1970 och 2010 försvann 814 miljarder dollar från regionen i form av just kapitalflykt, samtidigt som biståndet till kontinenten uppgick till 659 miljarder dollar. Borträknat direktinvesteringar har alltså världens fattigaste region varit en kreditgivare på nettobasis till resten av världen under de senaste decennierna. I Zambia, den sjätte största mottagaren av svenskt bistånd genom Sida under 2013, går skattemyndigheten miste om 2 miljarder dollar årligen vilket motsvarar 15 procent av landets BNP. Detta sker framför allt p.g.a. skatteflykt inom den av IMF påskyndat privatiserade gruvdriften. I Tanzania, den näst största mottagaren av svenskt bistånd såväl som Afrikas näst största exportör av guld, betalar flera av de största gruvföretagen ingen företagsskatt eftersom de rapporterar att de går med förlust år efter år.

På grund av att kapitalflykten snedvrider konkurrensen mellan företag där de som undandrar sig skatt får en tydlig fördel mot företag som inte vill eller kan göra det. I synnerhet missgynnas små och medelstora företag som inte har samma resurser och möjligheter att föra kapital mellan länder och mellan företagets olika delar. Detta skapar

stor ineffektivitet i marknaderna samt sprider en kultur där vinst och framgång förknippas med sofistikerad och aggressiv skatteplanering, något som vanliga näringsidkare såväl som staten och medborgarna förlorar på.

Skatteflykt kan vara svårt att bevisa i enskilda fall, men om vi ser till de ofantliga summor som strömmar från syd till nord är det inte längre en svårtolkad bedömningsfråga. Här framstår ett mycket tydligt mönster av rovaktig profitering av multinationella bolag, som har resurserna och expertisen att kringgå nationell lagstiftning. Även om många länder i syd både saknar modern skattelagstiftning och kapacitet att beskatta sin befolkning och sitt näringsliv, ligger huvudansvaret på de företag som väljer att berika sig genom kapitalflykt. Men ett stort ansvar ligger också på länder i nord och internationella organisationer som genom passivitet och svaga regelverk möjliggjort att kapitalflykten kunnat fortsätta i sin enorma omfattning.

Vänsterpartiet kämpar för en rättvis värld, där makt och resurser är jämnt fördelade och där fattigdom och ojämställdhet är utrotade. Vi ser att vi inte kommer att kunna bygga en sådan värld utan att de inkomster och vinster som görs i syd också beskattas där. En svensk utvecklingspolitik av hög kvalitet som ger resultat kan därför inte ignorera frågan om kapitalflykt. Sverige bör ta fram en handlingsplan mot kapitalflykt, både för att kartlägga i vilken utsträckning Sverige är delaktigt i kapitalflykt och för att tydliggöra hur Sverige kan agera både nationellt och internationellt för att begränsa kapitalflykten. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en handlingsplan för minskad global kapitalflykt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Multinationella företag och skatteparadis

De multinationella företagen spelar en allt viktigare roll i den globala ekonomin. 60 procent av världens handel sker i dag inom företag, bl.a. genom handel mellan dotterbolag inom samma koncern. Detta skapar stora möjligheter att föra vinster och förluster mellan länder och därigenom minimera beskattning. Ett vanligt sätt att göra detta är genom felaktig prissättning. Ett dotterbolag i ett utvecklingsland kan betala ett tydligt överpris för en vara producerad av ett annat dotterbolag med säte i ett skatteparadis. På detta sätt förs vinsterna över till skatteparadiset och man kringgår beskattning i utvecklingslandet. Exempelvis beräknas i dag att 60 procent av all handel i Afrika är felaktigt prissatt.

Under de senaste 30 åren har antalet skatteparadis växt snabbt. Skatteparadis definieras som ett land med bl.a. stark banksekretess, låg beskattning och svaga regelverk för finansiella transaktioner. 2007 beräknades mer än hälften av jordens

handel ske via skatteparadis, samtidigt som skatteparadisen bara stod för 3 procent av global BNP. Skatteparadisen har stora negativa effekter för utvecklingsländerna, men även många länder i nord går miste om skatteintäkter p.g.a. skatteparadisen. Enligt Skatteverket beräknas Sverige förlora cirka 46 miljarder kronor i skatteintäkter varje år p.g.a. kapitalflykt kopplad till skatteparadis, eller en tredjedel av det totala årliga skattefelet.

Ska man begränsa möjligheterna till de multinationella företagens kapitalflykt behövs globala regelverk, och de befintliga regelverken måste uppdateras för att spegla den ekonomiska realiteten. En expansiv skatteflyktsindustri i kombination med en internationell praxis gällande transparens och redovisning som inte håller måttet skapar goda förutsättningar för multinationella företag att undfly sitt ansvar.

6 Automatiska informationsöverföringsavtal

Sverige kan spela en betydligt mer aktiv roll i arbetet med att sätta stopp för den globala kapitalflykten. I synnerhet kan vi göra mycket för att begränsa den särskilt problematiska kapitalflykten från utvecklingsländer till den industrialiserade världen. Hitintills har Sveriges fokus legat på att minska kapitalflykten från vårt eget land. Den tidigare regeringen tog t.ex. initiativ för att stoppa de företag som använt sig av räntesnurror mellan verksamheten i Sverige och holdingbolag i skatteparadis för att undkomma svenska bolagsskatter. Sverige har också deltagit i OECD:s projekt i syfte att bekämpa skattebaseroering och flyttning av vinster (BEPS) bland medlemsländerna.

Ett av de huvudsakliga svaren på skatteparadisen har varit att teckna bilaterala avtal med de enskilda skatteparadisen. Över 150 informationsutbytesavtal har tecknats; Sverige har bl.a. tecknat avtal med Liechtenstein, Jersey och Brittiska Jungfruöarna. Men att teckna bilaterala avtal med de flertal skatteparadis som existerar är av naturliga skäl både tidskrävande och dyrt. Många länder i syd saknar helt enkelt kapacitet att teckna den typen av avtal. Kapitalflykten är ett gemensamt internationellt problem och måste bemötas gemensamt och internationellt.

Flera initiativ har tagits för att göra arbetet med informationsutbyte mer effektivt. Regeringen skrev den 19 mars 2014 under en gemensam avsiktsförklaring tillsammans med drygt 30 andra länder, vilken har som syfte att införa en ny OECD-standard för automatisk överföring av information mellan skattemyndigheter. Det är ett positivt initiativ som kommer att minska möjligheten till kapitalflykt mellan de berörda länderna. Men det är ett samarbete som inte inkluderar länderna i syd. Andra länder kan

visserligen bjudas in till samarbete. Men många länder saknar helt enkelt kapacitet att ansluta sig till de nya avtalen, även om de skulle få en möjlighet att delta.

Vi ser att OECD i nuläget är den enskilt viktigaste pådrivaren för att få slut på banksekretess, för att främja multilaterala informationsöverföringsavtal samt för att reformera det internationella skatteavtalssystemet. Det är därför beklagansvärt att utvecklingsländerna inte är inkluderade i OECD:s arbete och därmed inte heller i det internationella arbetet inom BEPS, trots att de är de stora förlorarna vad gäller kapitalflykt. Därför måste Sverige aktivt arbeta för att BEPS-processen ska inkludera utvecklingsländerna, även de som står utanför G20 och Briks. Därtill måste Sverige verka för att processen även inkluderar sektorer utöver immaterialrätt och digital teknik, och att den omfattar industrier som är av avgörande betydelse för utvecklingsländerna. Åtgärder måste även vidtas för kapacitetsbyggande vad gäller utvecklingsländernas förmåga att tillgodogöra sig BEPS-processen och dess rekommendationer. Sverige bör därför som medlem i EU och OECD verka för globala och automatiska informationsutbytesavtal som även inkluderar utvecklingsländerna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Verklig mottagare (true beneficial ownership)

Ett centralt hinder i arbetet mot kapitalflykt är att åtskilliga företag satt i system att genom skalföretag förhindra insyn i vem som verkligen får ta del av aktieutdelning och vinster. Enligt Världsbankens uppgifter användes i 150 av de 213 största korruptionsfallen på senare år skalföretag för att mörka den verkliga mottagarens identitet. Så länge det finns en möjlighet för företag att förhindra insyn i vem som verkligen får ta del av aktieutdelning och vinster så kommer andra insatser mot kapitalflykt, t.ex. automatisk informationsöverföring mellan skattemyndigheter, att ha en begränsad effekt. Brittiska Jungfruöarna har exempelvis över 400 000 registrerade företag men kräver inte att ägare eller aktieinnehavare ger sig till känna eller att företagen för arkiv över sin finansiella redovisning. Avtalet som nyligen ingåtts är därmed inte tillräckligt långtgående.

Storbritannien införde den 6 september 2013 ett nytt regelverk kallat true beneficial ownership (verklig mottagare). Den nya lagen ökar tydligt finansiell transparens för företag och individer. I och med den nya lagstiftningen kommer företag att vara skyldiga att redovisa huruvida juridiska ägare skiljer sig från verkliga mottagare av aktieutdelningar och vinster. Det brittiska bolagsverket har samtidigt fått i uppgift att upprätta ett offentligt register över de verkliga mottagarna av vinster och utdelning. I fall där juridisk ägare och verklig mottagare skiljer sig, tar skatteverket detta i åtanke

vid sammanställning av skattskyldighet och bolagsverket kommer att ha i uppdrag att väcka åtal i de fall där misstanke om skatteflykt och/eller -brott föreligger. I flera andra länder, däribland Frankrike och USA, utreds för närvarande möjligheterna till liknande reformer.

Sverige bör understödja arbetet för en rättvis och transparent skattelagstiftning och bolagsredovisning. Endast genom krafttag har vi möjlighet att hinna ikapp den ekonomiska realiteten. Skulle fler länder följa Storbritanniens exempel skulle det minska möjligheterna till kapitalflykt. Det gäller inte minst om man skulle kunna förmå skatteparadis att redovisa verklig mottagare. Regeringen bör internationellt verka för att fler länder upprättar ett offentligt register över verkliga mottagare av vinster från multinationella företag i enlighet med den brittiska modellen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Land-för-landredovisning

Om de multinationella företagen skulle redovisa sina finansiella resultat – omsättning, vinster och skatt – för varje land där man är verksam som ett komplement till dagens redovisning på koncernnivå skulle det öka möjligheterna till insyn. Internationellt har på senare år flera initiativ tagits för att införa land-för-landredovisning för de transnationella bolagen. I januari 2010 beslutade OECD att införa land-för-landredovisning i sina rekommendationer för multinationella företag. Sedan juli 2010 måste alla företag inom utvinnings- och energisektorn som registrerat sig i USA redovisa sina resultat land-för-land. Den 12 juni 2013 röstade EU-parlamentet igenom ett nytt redovisnings- och transparensdirektiv som innefattar obligatorisk land-för-landredovisning för de vinster som företag gör genom naturresursexploatering.

Det här är viktiga steg med tanke på att olja, gas och gruvindustri är viktiga delar av ekonomin i drygt 60 utvecklingsländer, och Sverige borde välkomna dessa initiativ såväl som verka för att utvecklingen påskyndas. Tyvärr valde den tidigare regeringen att ställa sig kallsinnig till initiativ för land-för-landredovisning. I en skrivelse från den 26 november 2013 inför arbetet i EU-parlamentet och rådet framgår att den tidigare svenska regeringen inte vill införa vidare bestämmelser kring land-för-landredovisning utan i stället vill uppmuntra till självreglering.

Diskussionerna inom EU kommer från och med nu att handla om huruvida unionen ska utvidga sina direktiv om obligatorisk land-för-landredovisning för transnationella bolag. Vänsterpartiet anser att Sverige måste vara drivande i denna process. Sverige bör agera inom EU för att obligatorisk land-för-landredovisning införs för samtliga

transnationella bolag inom samtliga sektorer i unionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Exportkrediter och investeringsstöd

Swedfund är ett statligt riskkapitalbolag som erbjuder riskkapital och kompetens för investeringar i utvecklingsländer i Afrika, Asien, Latinamerika och till länder i Östeuropa som inte är EU-medlemmar. Verksamheten finansieras via biståndsbudgeten. Sedan starten 1979 har man gjort över 200 investeringar i 60 länder. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund har under de senaste åren fått utökade uppgifter, bl.a. genom att man 2008 beslutade att överföra ansvaret för de s.k. startprogrammen från Sida till Swedfund och genom att den borgerliga regeringen vid flera tillfällen gett Swedfund kapitaltillskott.

År 2008 beslutade Swedfund om investeringar på drygt 500 miljoner kronor. Tidningen Omvärlden avslöjade att 20 procent av detta, 98 miljoner kronor, gått via skatteparadis som Brittiska Jungfruöarna och Caymanöarna där insynen är obefintlig och alla transaktioner hålls hemliga. Till exempel hade Swedfund investerat 90 miljoner kronor i företaget PanAfrica Energy som utviner och säljer fossilgas i Tanzania. Företaget är registrerat i två skatteparadis, Jersey och Mauritius, med motiveringen att det skulle vara ”skatteeffektivt”. Denna ”skatteeffektivitet” ledde till att PanAfrica Energy förde ut över 100 miljoner kronor i obeskattade vinster genom skalbolag till skatteparadis. Hitintills har företaget undgått att betala 65 miljoner kronor i skatt i Tanzania, vilket skulle kunna ha finansierat skolgång för 175 000 barn under ett år i landet.

Den tidigare norska regeringen har samtidigt beslutat att inga nya biståndssatsningar ska gå via skatteparadis och har tillsatt en utredning om existerande investeringar i skatteparadis med målsättningen att Norge ska avveckla alla fonder i skatteparadis. I Sverige har nu ett nytt ägardirektiv för Swedfund tagits fram som begränsar deras möjligheter att använda sig av skatteparadis. Men det svenska direktivet är långt ifrån lika tydligt och omfattande som den norska regleringen.

Det finns flera exempel på hur Sverige gett exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av ekonomiskt stöd till företag som aktivt bedriver kapitalflykt. Det är oacceptabelt och strider mot grunden för den svenska utvecklingspolitiken (politik för global utveckling) att företag som en svensk statlig fond är delägare i agerar på detta sätt. Sverige bör införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet utbetalas till företag eller fonder som har verksamhet i

skatteparadis eller på annat sätt bidrar till kapitalflykt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hans Linde (V)

Jens Holm (V)

Stig Henriksson (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Birger Lahti (V)

Daniel Sestrajcic (V)

Håkan Svenneling (V)

Emma Wallrup (V)